

[Printo]

[Google Translate]

VENDIM

Nr. 24, date 13.3.2002

"NE EMER TE REPUBLIKES"

Kolegjet e Bashkuara te Gjykates se Larte te perbera nga:

Thimjo Kondi Kryetar
Kristaq Ngjela Anetar
Artan Hoxha " "
Bashkim Caka " "
Metush Saraçi " "
Natasha Sheshi " "
Agron Lamaj " "
Perikli Zaharia " "
Evgjeni Sinoimeri " "
Valentina Kondili " "
Vladimir Bineri " "
Ylvi Myrtja " "
Zamir Poda " "
Nikoleta Kita " "
Vladimir Metani " "
Irma Bala " "
Spiro Spiro " "

ne seancen gjyqesore te dates 13.3.2002, moren ne shqyrtim çeshtjen civile nr. 19, qe i perket:

PADITES I KUNDERPADITUR: RAMADAN LLAPAJ**E PADITUR KUNDERPADITese: VJOLLCA LLAPAJ****TE PADITUR: ISMIHAN PIRGU
KEMAL PASHALLARI
FLUTURA LLAPAJ****OBJEKTI I PADISE:** Deklarimi i pavlefshem i veprimit juridik, kontrata dhurimi.**BAZA LIGJORE:** Neni 92 e vijues te Kodit Civil.**OBJEKTI I KUNDERPADISE:** Deklarimin e pavlefshem te kontratave te dhurimit ne favor te te paditures Flutura Llapaj .**BAZA LIGJORE:** Neni 92 e vijues te Kodit Civil.

Gjykata e Rrethit Gjyqesor Tirane, me vendimin nr.1505, date 27.04.1998, ka rrezuar padine dhe pranuar kunderpadine, duke deklaruar te pavlefshem kontratat e dhurimit me nr.11614 Rep. e Nr.5208 Kol. dhe nr.11615 Rep e nr.5209 Kol. date 12.6.1996, si kontrata te falsifikuara duke kthyer palet ne gjendjen e meparshme.

Gjykata e Apelit Tirane, me vendimin nr.829, date 14.9.2000, ka lene ne fuqi vendimin e mesiperm te Gjykates se Shkalles se Pare Tirane.

Kunder vendimit te Gjykates se Apelit ka bere rekurs paditesi i kunderpaditur, Ramadan Llapaj duke parashtruar keto shkaqe :

1. Bashkeshortet jane martuar ne vitin 1966 dhe jane ndare ne vitin 3.5.1997.

Ne vitin 1993 e paditura kunderpaditese ka fituar disa prona nepermjet Komisionit te Kthimit te Pronave.

2. Kontratat e dhurimit jane te vitit 1994 e 1996, vlefshmeria e tyre percaktohet nga dispozitat e Kodit Civil.

3. Neni 1167 i ketij Kodi (viti 1994) percakton se bashkepronesia zgjidhet sipas nenit 86 te Kodit Civil te 1981.

Kolegji Civil i Gjykates se Larte, me vendimin nr.1292, date 20.11-2001, ka vendosur dergimin e ceshtjes ne Kolegjet e Bashkuara te Gjykates se Larte, per te unifikuar praktiken gjyqesore lidhur me ate nese ligji per kthimin dhe kompensimin e pronave ish-Pronareve dhe ai per te perndjekurit politike, jane menyra fitimi pronesie dhe nese duhet konsideruar pasuri bashkeshortore ajo e ardhur me trashegim dhe e kthyer me vone sipas ketyre ligjeve,

KOLEGJET E BASHKUARA TE GJYKATES SE LARTE

pasi degjuan relacionin e gjyqtareve Artan Hoxha e Nikoleta Kita, mbrojtësen e paditesit te kunderpaditur, avokat Haneme Bakia, e cila kerkoi prishjen e vendimit te gjykates se apelit dhe pranimin e padise, mbrojtësin e te paditues kunderpaditese, avokat Viktor Konomi, i cili kerkoi lenien ne fuqi te vendimit, dhe pasi bisedoi ceshtjen ne teresi,

V E R E J N E:

Vendimi i Gjykates se Apelit Tirane nr.829, date 14.9.2000, eshte i bazuar ne ligj e per kete shkak duhet lene ne fuqi.

Nga aktet e ndodhura ne dosje rezulton se palet ndergjyqese Vjollca Llapaj dhe Ramadan Llapaj kane qene bashkeshorte me njeri-tjetrin qe nga viti 1966, deri sa eshte zgjidhur martesja mes tyre nga Gjykata e Tiranës ne vitin 1997. Paditesi i kunderpaditur Ramadan Llapaj ka ngritur padi ndaj te paditues kunderpaditese Vjollca Llapaj dhe te paditurve Ismihan Pirgu, Kemal Pashallari dhe Flutura Llapaj, duke kerkuar deklarimin e pavlefshem te disa veprimeve juridike, kontrata dhurimi, me te cilat e paditura kunderpaditese ka kaluar ne pronesi te te paditurve te tjere disa pasuri te paluajtshme. Paditesi i kunderpaditur ka pretenduar se sendet objekt i kontratave te dhurimit jane fituar gjate marteses dhe, per rrjedhoje, i nenshtrohen regjimit martesor te bashkepronesise te parashikuar nga Kodi Civil i vitit 1981, regjim i cili per disponimin e sendeve te paluajtshme kerkon pelqimin e te dy bashkeshortëve (neni 81/2). Kontratat e dhurimit jane lidhur ne periudhat 1994 e 1996, kohe gjate te ciles palet kane qene te martuar. Sipas paditesit, nuk eshte marre pelqimi i tij per tjetersimin e kesaj pasurie te paluajtshme, e cila ka kaluar ne favor te pranuesve te dhurimit te thirrur si te paditur ne kete gjykim.

Nga e paditura Gnderpaditese Vjollca Llapaj eshte pretenduar se pasuria qe ajo ka fituar me trashegimi ligjore, te cilen ajo e ka tjetersuar me keto kontrata dhurimi ne favor te te paditurve, njekohesisht femijet e saj, nuk eshte pasuri bashkeshortore, por prone vetem e saj e, per kete shkak, nuk ka qene i nevojshem pelqimi i bashkeshortit tjetër per tjetersimin e kesaj pasurie.

Nga gjykimi ka rezultuar se e paditura kunderpaditese, me vendime te Bashkise Tirane dhe te Komisionit te Kthimit te Pronave, ne vitet 1993 e 1994 ka perfituar 1 /8 pjese te trashegimise se trashegimlensve Hysni Mulleti, Aishe Kazazi dhe Fehmi Kazazi, te cilet kane qene te shpron esuar dhe te konfiskuar nga shteti sipas ligjit te kohes ne vitin 1950. Me keto vendime, trashegimtareve te tyre iu eshte njohur e kthyer pasuria, ku perfshihen nder te tjera edhe e drejta e pronesise mbi sendet e paluajtshme, te cilat jane disponuar me kontratat e dhurimit qe kerkohet te deklarohen te pavlefshme.

Gjykata e Rrethit Gjyqesor Tirane, me vendimin nr.1505, date 27.4.1998, ka rrezuar kerkese -padine, nderkohe qe ka pranuar kunderpadine, duke deklaruar te pavlefshme kontratat e dhurimit me nr .11614 Rep. e nr .5208 Kol. date 12.6.1996 dhe Nr. 11615 Rep. e nr .5209 Kol. date 12.6.1996, per shkak te falsitetit te tyre. Ne rigjykim, mbas prishjes nga Kolegji Civil i Gjykates se Larte te vendimit te meparshem, Gjykata e Apelit Tirane ka lene ne fuqi vendimin e Gjykates se Rrethit Gjyqesor Tirane.

Kolegji Civil, me vendimin e dates 20.11.2001, ka vendosur te kaloje aktet per unifikim te praktikës gjyqesore ne Kolegjet e Bashkuara te Gjykates se Larte per te shprehur ky i fundit lidhur me faktin se do te konsiderohet ligji per kthimin dhe kompensimin e pronave ish -pronareve dhe ai per pafajesine, amnistine dhe rehabilitimin e ish-te denuarve dhe te perndjekurve politike, si menyre e re e fitimit te pronesise apo si korrigjim i nje situate te meparshme te konsideruar ne kundershtrim me te drejtat dhe lirite themelore te njeriut dhe, ne varesi te zgjidhjes se mesiperme, te percaktoje nese jane ose jo pasuri e perbashket e bashkeshortëve sendet objekt i kontratave te dhurimit te sipershenuara.

Marre shkas nga ceshtja ne shqyrtim dhe pretendimet e ngritura me siper per menyren e fitimit te pronesise, **Kolegjet e Bashkuara te Gjykates se Larte çmojne se eshte e nevojshme te unifikohet praktika gjyqesore, si me poshte:**

Ligji nr. 7514, date 30.9.19 "Per pafajesine, amnistine dhe rehabilitimin e ish -te perndjekurve politike" dhe ligji nr. 7698, dt.15.04.1993 "Per kthimin dhe kompensimin e pronave ish-pronareve" nuk jane menyra te reja te fitimit te pronesise, por korrigjim i padrejtesise se bere dhe, per kete qellim , shfuqizojne ipso lege te gjitha aktet e meparshme ligjore, me te cilat u ishte marre prona pronareve padrejtesisht .Ato nuk krijojne nje situate te re, (nuk kane efekt konstitutiv), por ristabilizojne ligjshmerine dhe drejtesine. Shfuqizimi i akteve te siperpermendura, ka si efekt kthimin e paleve ne gjendjen e meparshme, duke rregulluar ne masen me te mundshme, situaten e paligjshmerise lidhur me te drejten reale me te rendesishme , ate te pronesise (jo te drejta te tjera reale e aq me pak te drejtat e detyrimeve). Ne kete kendveshtrim, kthimi ne gjendjen e meparshme nuk eshte i plote, por i pjesshem (restitutio in parte). Nepermjet ketyre akteve normative u njihet e drejta e pronesise ish-pronareve , ose trashegimtareve te tyre , dhe u percaktuan modalitetet per gezimin efektiv te saj .per shkak te kohes se gjate te paligjshmerise dhe pamundesise objektive te kthimit fizik te te gjitha pronave te marra, ligji parashikon, per rastet kur kjo e para nuk eshte e mundur, alternativën e kompensimit.

Per te arritur ne keto perfundime, Kolegjet e Bashkuara te Gjykates se Larte bazohen ne interpretimin e vete akteve normative te dala per kete qellim dhe shikimin e tyre ne raport me situata juridike analoge, duke marre per baze gjithashtu, edhe menytrat e fitimit te pronesise:

I. Si rezultat i interpretimit historik percaktohet kuptimi i nje dispozite ligjore, duke u nisur nga qellimi qe ka ndjekur ligjvënësi ne nje kontekst te caktuar historik, ne miratimin e nje akti normativ. "Ekspozimi i motiveve " per miratimin e nje ligji del ne veçanti nga preambula e ligjit, ne rast se akti normative ka nje te tille, si dhe nga teresia e normave qe e formojne ate.

Ne rastin ne shqyrtim, ne dallim nga teknika legislative e perdorur ne pergjithësi ne Shqiperi ne hartimin e ligjeve ligji per pafajesine, amnistine dhe rehabilitimin e ish te denuarve dhe te pemdjekurve politike, ka nje preambul ku shpjegohet qellimi dhe "eksponohen motivet" e ligjvënësit. Ne preambulen e ketij ligji eshte

pranuar se: "Gjate 45 vjeteve, shume qytetare shqiptare jane akuzuar, gjykuar, denuar dhe burgosur, internuar, apo perndjekur, per shkelje te natyres politike, duke dhunuar te drejtat e tyre civile, sociale, morale dhe ekonomike. " Marre per baze kete, ligji shprehet se ka per qellim te krijojte nje sistem juridik te dlejte e te ndershem, te bazuar ne te drejtat njerezore dhe se percakton masa per te kompensuar, rehabilituar dhe riintegruar ne shoqeri te gjitha ata te cilet kane vuajtur kete dhunim te te drejtave te tyre. Ky ligj, ne nenin 1, konsideron te pafajshem dhe i quan te padenuar per efekte morale, politike, sociale dhe ekonomike te gjitha ata qe jane denuar per shkaqe politike. Nder te tjera, ne nenin 5, ligji ka parashikuar te drejten e kthimit ose kompensimin e pasurive te konfiskuara.

Nga ana tjetere, edhe ne ligjin nr.7698, date 15.4.1993 "Per kthimin dhe kompesimin e pronave ish -pronareve", neni 1, nga i cili rezulton thelbi i ligjit, percaktohet se: "Ky ligj u nje ish -pronareve apo trashegimtareve te tyre te drejten e pronesise per pronat e shtetezuara, te shpronesuara apo te konfiskuara sipas akteve ligjore (duke perfshire edhe ligjin nr.37, date 31.1.1945 " Per tatimin a jashtezakonshem " nenligjore e vendimeve te gjykates te dala pas dates 29 nentor 1944 ose te marra pa te drejte nga shteti me cdo menyre tjetere dhe percakton menytrat dhe masat per kthimin dhe kompesimin e tyre ".

Sikurse rezulton, keto akte normative, pasuar edhe nga ndryshime dhe permiresime te mevoneshme, kane te njejtin qellim idem animus.- Ato, ipso lege kane shfuqizuar efektet e akteve ligjore e nenligjore, si dhe vendimet e gjykatave veprimet e tjera, nepermjet te cilave eshte marre padrejtesisht prona ish-pronareve te ligjshem nga shteti i asaj kohe. Ligjvnesi me keto akte te rendesishme normative, ka njohur padrejtesine, shkeljen e te drejtave te pronesise ish-pronareve dhe ka vendosur te rinjohet te drejten e pronesise se tyre, duke iu kthyer pronat e shtetezuara, te shpronesuara, te konfiskuara apo te marra pa te drejte ne forma te tjera, dhe ne pamundesi duke i kompensuar ato.

Nga sa me siper, rezulton se keto ligje, duke konsideruar te padrejte ate qe kish ndodhur me pare, parashikuan kthimin e te drejtave te pronareve mbi pronen, kur objekt i saj ishin sende te paluajtshme. 2. Kolegjet e Bashkuara te Gjykates se Larte i konsiderojne keto akte ligjore qe u drejtohen ish-pronareve apo trashegimtarete e tyre, jo si menyre te re te fitimit te pronesise ne favor te tyre, por si mjete qe mbrojne dhe garantojne te drejten e pronesise dhe e bejne efektive ate duke e bazuar edhe ne argumente analogjie.

Si ne titullin e ligjit (rubrica legis fit lex), ashtu edhe ne permbajtjen e tyre perdoret nocioni kthim i prones. Me fjale te tjera, kthimi i pronave ish -pronareve ose trashegimtareve te tyre eshte thelbi dhe qellimi i ketyre ligjeve (anima legis dhe ratio legis).

Nocionin kthim i prones ose, me sakte, kthim i sendit objekt i se drejtes se pronesise, Kodi Civil e permend ne rastin e padise per kerkimin e sendit (actio rivendicatio), neni 296 e vijues i tij. Ne rastin, kur pranohet padia e rivendikimit, poseduesi jopronar duhet t'i ktheje sendin paditesit ne favor te te cilit eshte njohur e drejta e pronesise. Praktika gjyqesore ashtu edhe literatura juridike, ne keto raste nuk kane vene kurre ne dyshim ekzistencen e se drejtes se pronesise te pronarit joposedues, mbi sendin objekt te padise se rivendikimit. Pronari joposedues nuk ka humbur per asnje moment titullin e se drejtes se pronesise, por vetem posedimin e sendit. Pikerisht kjo eshte arsyeja pse ligji e kthen ate ne situaten e meparshme, duke i njohur te drejten e kthimit edhe te frutave te sendit (restitutio in integrum), dhe kur kjo nuk eshte e mundur, pranon vetem kthimin e sendit (restitutio in parte).

Ne kohen e daljes se kuadrit ligjor per kthimin e pronave ish -pronareve, ligjvnesi mund te parashikonte edhe rrugen gjyqesore te kerkimit dhe kthimit te pronave te shtetezuara apo konfiskuara padrejtesisht, por çmoi me te pershtateshme rrugen administrative dhe te drejten e ankimit ne gjykate kunder vendimeve te organeve administrative te ngarkuara per kete qellim. Ne rastin se do te pranohej zgjidhja e pare edhe analogjia do te ishte me e dukshme.

per sa me siper Kolegjet, sipas parimit te vjeter te se drejtes "ubi eadem est ratio, ibi eadem est solutio" vleresojne se kur motivet jane te njejta edhe zgjidhja duhet te jete tille.

3. Ne arrijtet e perfundimeve te saj, Gjykata ka, gjithashtu, parasysh menytrat e fitimit te pronesise te cilat ndahen ne dy kategori te medha:

Menyra me titull origjinale e fitimit te pronesise, e njohur ndryshe si menyra primare, kur pronesia mbi sendin fitohet per bere te pare, apo pavaresisht nga e drejta e pronarit te meparshem mbi te. Kjo menyre perfshin rastet e fitimit te pronesise mbi sendin e gjetur, me bashkim e perzjerje, me parashkrim fitues, etj. si dhe me shtetezim, shpronесim a konfiskim.

Menyra tjetere e fitimit te pronesise eshte ajo me titull te prejardhur, ku pronari i ri kete titull e fiton nga pronari i meparshem si rezultat i nje kontrate, apo si pasoje e vdekjes se tij, nepermjet gjetjes se trashegimise. Ne kete rast, sendi transferohet nga pronari i meparshem ne nje pronar tjetere i cili konsiderohet si fitues i pronesise .

Te paditues kunderpaditese, si rezultat i aplikimit te ketij legjislacioni, i eshte njohur e drejta e pronesise mbi pronen e lene nga trashegimlensit e saj, ashtu sikurse kane percaktuar aktet e organeve kompetente, respektivisht Bashkia Tirane dhe Komisioni i Kthimit te Pronave te kesaj Bashkie. Me fjale te tjera, ajo ka fituar pronesine me titull te prejardhur, por qe kjo pronesi per shkak te anomalise ligjore sikurse u trajtua me siper, u be e mundur te ushtrohej efektivisht mbi pasurine e trashегuar, vetem si rezultat i ligjeve te cituara dhe te vendimeve te marra ne zbatim te tyre nga organet kompetente. Pra, e paditura kunderpaditese eshte fituese e pasurise trashgimore, ku perfshihen nder te tjera edhe ato pasuri te paluajtshme, per te cilat ka disponuar me kontratat dhurimi, qe nga momenti i çeljes se trashegimise (ex tunc).

Marre shkas nga kjo, Kolegjet e Bashkuara te Gjykates se Larte çmojne te rendesishme per zgjidhjen e drejte e te njellojte te çeshtjeve te kesaj natyre ne pergjithesi, krijimin e nje mendimi unik lidhur me ligjin qe aplikohet per marredhenien juridike te trashegimise, ne rastin e konkurrimit ne kohe te disa ligjeve qe regullojne kete marredhenie.

Per kete, Kolegjet unifikojne praktiken gjyqesore si me poshte:

Trashegimia çelet ne momentin e vdekjes se trashgimlensesit, fizikisht te konstatuar ose te percaktuar me vendimin gjyqesor te shpalljes se vdekjes. Percaktimi i ketij momenti eshte i nje rendesie te vecante praktike pasi ne funksion te tij percaktohet rrethi i trashegimtareve qe thirren ne trashegimi, te drejtat e tyre dhe momenti i kalimit te se drejtes se trashegimise. Eshte ky moment, ai qe percakton edhe ligjin e aplikueshem lidhur me efektet qe pasojne çeljen e trashegimise. Duke u bazuar ne parimin ligji civil, si rregull, nuk ka fuqi prapavepruese (retroactive) dhe, ne rastin konkret, as fuqi pasvepruese (ultraktive), arrijme ne perfundimin se ligji qe i zbatohet marredhenies se trashegimise eshte ligji ne fuqi ne kohën e çeljes se saj.

Kolegjet e Bashkuara te Gjykates se Larte per te arritur ne kete konkluzion i referohen legjislacionit civil, dekretit "Mbi trashegimie" te vitit 1954, neni 2 te tij, Kodit Civil te vitit 1981, neni 95 dhe neni 318 te Kodit Civil ne fuqi. Sipas ketyre dispozitave, por edhe ashtu sikurse praktika gjyqesore ka pranuar, momenti i çeljes se trashegimise eshte ai i vdekjes se trashegimlensesit dhe ligji qe aplikohet ne kete rast, eshte ligji qe ka qene ne fuqi ne ate kohe.

Duke iu referuar praktikës gjyqesore, rezulton nder te tjera se Gjykata e Larte, me vendim te Plenumit te saj nr.2, date 28.2 dhe 2.3.1964, eshte shprehur se: "Per trashegimite e çelura perpara hyrjes ne fuqi te dekretit "Mbi trashegimie zbatohet ligji qe ka qene ne fuqi ne kohën e çeljes se trashegimise ". Ky qendrim i Plenumit te Gjykates se Larte eshte mbajtur edhe ne praktiken e mevonshme gjyqesore, gje qe ka buruar drejtperdrejt nga legjislacioni civil, i cili, megjithese i ndryshuar ne vite, ka mbetur konsequent lidhur me momentin e çeljes se trashegimise dhe ligjin e aplikueshem.

Ne çeshtjen ne gjykim, rezulton se e paditura kunderpaditese dhe njekohesisht dhuruese, Vjollca Llapaj, eshte nje nga trashegimtarete e trashegimlensesve Hysni Mulleti, Aishe Kazazi e Fehmi Kazazi, te cilet kane vdekur respektivisht ne vitet 1972, 1979 dhe 1981. Pasuria qe ata kane lene ne trashegim, ka qene pasuri e konfiskuar ne favor te shtetit per shkaqe politike dhe qe u eshte kthyer trashegimtarete te tyre, perfshi edhe te padituren kunderpaditese, me vendim te organeve kompetente ne vitet 1993 e 1994. Duke qene se e paditura kunderpaditese ka hyre ne posedimin e nje pjese te pasurise trashegimore ne kete peridudhe, nga paditesi i kunderpaditur, duke marre per baze faktin se neni 86 i Kodit Civil te vitit 1981 eshte akoma ne fuqi, e konsideron kete pasuri te ardhur (fituar) gjate marteses e, per pasoje, bashkeshortore.

Kolegjet e Bashkuara te Gjykates se Larte pranojne te drejte arsyetimin e bere nga Gjykata e Apelit Tirane lidhur me ligjin e aplikueshem per rastin ne shqyrtim dhe pasojat qe sjell ai per zgjidhjen e çeshtjes dhe nuk e gjejne te bazuar pretendimin e paditesit kunderpadites. Ashtu sikurse eshte arsyetuar me siper, trashegimlensesit e te paditures kunderpaditese kane vdekur perpara hyrjes ne fuqi te Kodit Civil te vitit 1981, ne kohën kur ne fuqi ishte dekreti nr .1892, date 5.7.1954 "Mbi trashegimie" , Kodi i Familjes i vitit 1965 dhe dekreti nr .2083, date 6.7.1955 "Per pronesine" per pasoje, ashtu sikurse edhe u unifikua, jane keto ligjet e aplikueshme per percaktimin e pasurise se perbashket te bashkeshorteve dhe regjimin juridik te saj. Sipas neni 96 te dekretit "Mbi pronesine", percaktohet se: "Pasurite e fituara me pune nga bashkeshortet u perkasin ne teresi te dy bashkeshorteve. Ne pasurite e perbashketa te bashkeshorteve nuk u shihen sendet qe secili ka cituar fjate marteses me dhurim ose me trashegim depozitat qe ka secili ne arkate e kursimit, sendet e perdorimit thjeshte personal, si dhe sendet dhe veglat e ushtrimit te veprimtarise ose mjeshterise se tyre ".

Duke marre per baze kete percaktim ligjor, rezulton se pasuria trashegimore e fituar nga e paditura kunderpaditese nuk duhet te konsiderohet si pasuri bashkeshortore dhe, per pasoje, si pronare e vetme ajo ka patur te drejte ta disponoje ate me vullnet te lire, edhe duke e tjetersuar ne pronare te tjere, ne respektim te dispozitave ligjore ne fuqi. Kontratate e dhurimit, me te cilat pasurine e saj trashegimore te percaktuar ne to, ajo ia ka dhuruar femijeve te saj pa pelqimin e bashkeshortit, paditesit te kunderpaditur, jane veprime juridike te ligjshme dhe te vlefshme e per pasoje, nuk mund te shfuqizohen me vendim gjyqesor .

Fakti qe e paditura kunderpaditese u be efektivisht sunduese e pasurise trashegimore vetem ne vitin 1993 dhe 1994, nuk ndryshon regjimin juridik te saj. Nuk duhet konfunduar momenti i fitimit te se drejtes, me momentin e gezimit efektiv te saj. Kete peridudhe te kaluar, nga momenti i fitimit te te drejtes se pronesine, deri ne posedimin e pasurise trashegimore, literature juridike e konsideron si gjendje te trashegimise se pezulluar. Pra, fituesi i pasurise trashegimore, e paditura kunderpaditese, per shkaqe te pavarura prej saj, nuk ka pasur mundesi te vihet ne posedim te pasurise trashegimore, gje te cilen ajo e beri te mundur, vetem pas korrjimit te kesaj gjendjeje, me ligjet e referuara me siper .

Kolegjet e Bashkuara te Gjykates se Larte, duke marre per baze sa mesiper, arrijne ne perfundimin se e paditura kunderpaditese me kontratat e dhurimit nr. 11551 Rep. date 29.6.1994, nr. 1241 1 Rep. date 17.12.1996, nr. 12412 Rep. date 17.12.1996, nr.12413 Rep. date 17.12.1996, nr.12414 Rep. date 17.12.1996, nr. 12415 Rep. date 17.12.1996 dhe nr. 12501 Rep. date 19.12.1996, ka tjetersuar pasurine e saj, ne favor te te paditurve Ismihan Pirgu, Kemal Pashallari dhe Flutura Llapaj, ne perputhje me dispozitat e Kodit Civil, per pasoje, keto akte te perpiluara perpara noterit jane te ligjshme dhe vendimet e gjykatave te ankmuara jane te bazuara dhe duhen lene ne fuqi.

PER KETO ARSYE,

Kolegjet e Bashkuara te Gjykates se Larte, ne mbeshetetje te neni 485/a te Kodit te Procedures Civile dhe neni 17 te ligjit nr.8588, date 15.3.2000 "Per organizimin dhe funksionimin e Gjykates se Larte",

V E N D O S E N:

1. Lenien ne fuqi te vendimit nr.829, date 14.9.2000 te Gjykates se Apelit Tirane.
2. Unifikimin e praktikës gjyqesore, sikurse percaktohet ne kete vendim.

3. Dergimin per botim ne Fletoren Zyrtare te ketij vendimi, qe njehson praktiken gjyqesore.

ARSYETIM PARALEL

Nga aktet e ndodhura ne dosje rezulton se, me vendim te Bashkise dhe Komisionit te Kthimit dhe Kompensimit te Pronave, eshte njohur pronesia e ish-pronareve Hysni Mulleti, Aishe Kazazi dhe Fahmi Kazazi, te vdekur ne vitet 1972, 1979 dhe 1981. Pronesia e njohur u eshte kthyer trashegimtare te tyre, midis te cileve edhe te paditues kunderpaditese Vjollca Llapaj, qe ka perfituar 1/8 e trashegimise.

E paditura kunderpaditese ka qene e martuar qe nga viti 1966 me paditesin e kunderpaditur Ramadan Llapaj dhe martesja ndermjet tyre eshte zgjidhur ne vitin 1997. Gjate kohes se m'rteses, ne vitet 1994 dhe 1996, e paditura kunderpaditese Vjollca Llapaj, me disa kontrata dhurimi, i ka kaluar ne pronesi te paditurve te tjere pjese te pasurise se njohur dhe kthyer si trashegimtare e ish- pronareve.

Paditesi i kunderpaditur ka pretenduar se sendet objekt i kontratave te dhurimit jane fituar gjate marteses dhe, ne baze te nenit 86 te Kodit Civil te vitit 1981, qe eshte akoma ne fuqi ato konsiderohen si pasuri bashkeshortore dhe nuk mund te dhuroheshin nga e paditura kunderpaditese ne vitet 1994 dhe 1996 pa dijenine e tij si bashkeshort i saj.

Gjykata e Apelit Durres ka lene ne fuqi vendimin e Gjykates se Rrethit Durres, me te cilin ishte vendosur rrezimi i kerkese padise dhe pranimi i kunderpadise. Çeshtja eshte kaluar per unifikim te praktikës ne Kolegjet e Bashkuara te Gjykates se Larte per t'u shprehur nese do te konsiderohet ligji per kthimin dhe kompensimin e pronave ish-pronareve dhe ai per pafajesine, amnistine dhe rehabilitimin e ish-denuareve dhe te perndjekurve politike, si menyre fitimi pronesie apo si korigjim i nje suate te meparshme dhe, ne vartesi te zgjidhjes se mesiperme, te percaktoje ne se jane ose jo pasuri bashkeshortore sendet objekt i kontratave te dhurimit te permendura.

Pergjithesisht jam dakort me unifikimin e qendrimit se ligjet e cituara nuk jane menyra te fitimit te pronesie, por korigjim i padrejtesise se bere dhe qe kane si efek rregullimin ne masen me te mundshme te paligjshmerise lidhur me pronesine. Nepermjet ketyre ligjeve shteti merr persiper te njohje ish-pronareve te drejten e pronesise dhe t'i ripronesoje ata me ato prona qe juridikisht dhe faktikisht eshte e mundur te kthehen. Keto ligje u njohin ish-pronareve te drejten e pronesise dhe nepermjet kthimit qe u behet nga organet e administrates ish-pronaret rivendosen ne target e tyre si pronar, tagre keto qe i kishin humbur nepermjet shtetezimit, shpronasimit, konfiskimit, si dhe ne çdo menyre tjeter te padrejte nga ana e shtetit. Mendimi im i kundert qendron ne lidhjen qe behet per aplikimin e dispozitave qe kane te bejne me bashkepronesine bashkeshortore.

Eshte e drejte te arrihet ne perfundimin se e paditura kunderpaditese eshte fituese e pasurise trashegimore qe nga momenti i çeljes se trashegimise. Por nuk eshte i sakte rrezimi i pretendimeve te padite sit te kunderpaditur vetem nisor nga fakti se trashegimlensitet e te paditues kunderpaditese kane vdekur para hyrjes ne fuqi te Kodit Civil te vitit 1981, kur ishin ne fuqi dekreti " Mbi trashegimine" i vitit 1954, dekreti "Mbi pronesine" i vitit 1955 dhe Kodi i Familjes i vitit 1955, te cilet nuk i perfshinin ne pasurine e perbashket te bashkeshorteve sendet qe secili kishte fituar gjate marteses me trashegim, per keto arsye: 1. Kolegjet e Bashkuara te Gjykates se Larte, nuk kane mbajtur parasysh se parimi "Ligji civil si rregull nuk ka fuqi prapavepruese" ben perjashtim per bashkepronesine ndermjet bashkeshorteve , per shkak te percaktimit te bere nga vete ligji civil shqiptar .

Ne nenin 1167 te Kodit Civil qe eshte ne fuqi, ne menyre te shprehur thuhet se " ligji nr. 6340, date 26.6.1981 " Per Kodin Civil" , perveç dispozitave per bashkepronesine ndermjet bashkeshorteve, shfuqizohet. "Kjo do te thote se dispozitat e Kodit Civil te vitit 1981, lidhur me bashkepronesine ndermjet bashkeshorteve jane ende ne fuqi. Ligjevenesit ne Kodin Civil ka percaktuar, gjithashtu, ne nje dispozite te veçante (neni 231) se bashkepronesia ndermjet bashkeshorteve rregullohet me dispozita te Kodit te Familjes"Aktualisht eshte ne fuqi Kodi i Familjes, miratuar me ligjin nr.6599, date 29.6.1992, i cili nuk rregullon bashkepronesine ndermjet bashkeshorteve, e cila, siç u tha rregullohet nga Kodi Civil i meparshem.

Sipas nenit 86 te Kodit Civil te meparshem (1981), jane ne bashkepronesi te te dy bashkeshorteve, sendet, depozitat ne arkate e kursimit dhe çdo gje tjeter e fituar nga bashkeshortet gjate marteses. Efektet e ketij ligji do te shtrihen nga momenti i hyrjes se ketij ligji ne fuqi dhe do te vazhdojne perderisa ligji te mos jete shfuqizuar .

Me pare se te hynte ne fuqi Kodi Civil i vitit 1981, bashkepronesia ndermjet bashkeshorteve eshte rregulluar nga Kodi i Familjes, miratuar me ligjin nr .4020, date 23.6.1965, i cili ne nenin 45, paragrafi i pare percaktonte se "pasuria qe ka nje bashkeshort ne kohen e lidhjes se marteses mbetet pasuri e tij", ndersa paragrafi i dyte e trajton natyren juridike te pasurise se vene gjate marteses, duke parashkuar se "Pasuria e fituar me pune nga bashkeshortet gjate marteses, behet pasuri e perbashket e te dy bashkeshorteve. Çdo marreveshje e kundert eshte e pavlefshme. " Ne baze te nenit 46 te Kodit te Familjes, sendet qe secili ka fituar gjate marteses me dhurim apo me trashegimi nuk perfshihet ne pasurine e perbashket te bashkeshorteve, sepse ato nuk jane rezultat i punes se tyre. Kete menyre trajtimi ligjor ka patur pasuria e bashkeshorteve edhe nga neni 96 i ligjit " Mbi pronesine " , sipas te cilit "pasurite e fituara me pune nga bashkeshortet gjate marteses u perkasin ne teresi te dy bashkeshorteve. "

Kodi i Familjes se vitit 1965 dhe legjislacioni para tij, dhurimet dhe pasurine trashegimore nuk e konsideronin pasuri bashkeshortore, ndryshe nga rregullimi i bere edhe aktualisht nga Kodi Civil, qe konsideron si pasuri bashkeshortore çdo gje te fituar nga bashkeshortet gjate marteses, pra edhe pasurine qe vjen nepermjet trashegimise apo pasurine qe i vjen njerit prej bashkeshorteve nepermjet dhurimit.

Praktika gjyqesore dhe mendimet juridike kane trajtuar edhe çeshtjen e efektit prapaveprues te ligjeve te dala pas I;lirimit te vendit, per maredhenie pasurore te lindura midis bashkeshorteve qe kane lidhur martese ne kohen e legjislacioni te vjeter. Ky problem i diskutueshem ne ate kohe, ka gjetur trajtimiu ne nenin 170 te Kodit te Familjes (1966), qe shprehet se " Dispozitat e ketij Kodi per maredheniet personale

te bashkeshorteve, si dhe per marrëdhëniet pasurore te tyre, zbatohen edhe per martesat e lidhura para hyrjes se tij ne fuqi.

Duke qene nje perjashtim nga rregulli i pergjithshem se ligji i ri nuk vepron Veçse per te ardhmen, edhe Kodi Civil i vitit 1981, ashtu si edhe Kodi i Familjes se vitit 1966, persa i perket pasurise se bashkeshorteve ka fuqi prapavepruese, per asrye se vete ligjvenesit e ka percaktuar nje gje te tille. Keshtu, ne paragrafin e dyte te nenit 352 te Kodit Civil te vitit 1981 eshte percaktuar se " Dispozitat e ketij Kodi zbatohen edhe per marrëdhëniet e pronesise midis bashkeshorteve te lidhura para hyrjes se tij ne fuqi, ne qofte se nuk eshte pjesetuar me marreveshje te bashkeshorteve, me vendim gjyqesor ose me akt noterial. "

2. Shumica, nisur nga rregulli juridik me karakter te pergjithshem se ligji i ri nuk vepron vel;se per te ardhmen, mban indirekt qendrimin se pasuria bashkeshortore do te percaktohet nga ligji qe ka qene ne fuqi ne momentin kur njeri nga bashkeshortet fiton te drejten e pronesise te ardhur nga trashegimia, ne momentin e çeljes se saj. Ne kete menyre, per pronen qe njihet dhe kthehet ne zbatim te ligjit per kthimin dhe kompensimin e pronave do te kemi dy qendrim; kur eshte fjala per: prona njohura e te kthyer si pasuri trashegimore para vitit 1981, atehere pasuria qe vjen nga trashegimia nuk do te konsiderohet si pasuri bashkeshortore, ndersa kur vjen si pasuri trashegimore pas kesaj periudhe, pasuria qe vjen nga trashegimia do te konsiderohet si pasuri e te dy bashkeshorteve pavaresisht se cilit prej tyre i vjen prona nepermjet trashegimise.

Nga ana tjeter qendrimi i mbajtur nga shumica vendos ne pozita pabarazie personat qe fitojne pronesine si trashegimtar ne zbatim te ligjit per kthimin dhe kompensimin e pronave ish -

pronareve me personat e tjere trashegimtare te pasurise se paluajtshme qe nuk trajtohen nga keto ligje.

Ndonese ndodhen ne pozite te njejte juridike, me zgjidhjen e dhene nga Kolegjet e Bashkuara ata do te trajtohen ne menyre te diferencuar .

Keshtu, dy bashkeshort kane lidhur martesë ne vitin 1966 dhe e kane zgjidhur ate ne vitin 1997 (si palet ne gjykim). per shkak te vdekjes se trashegimlensve ne vitet 1972,1979 dhe 1981 (si ne rastin ne gjykim) njeri nga bashkeshortet behet trashegimtar i pasurise se tyre. Ne baze te ligjit qe ishte ne kete kohe ne fuqi (para miratimit te Kodit Civil te vitit 1981) kjo pasuri e ardhur njerit bashkeshort me trashegimi nuk konsiderohej si pasuri bashkeshortore. Por, sil; u tha, martesë ka vazhduar edhe me pas, deri ne vitin 1997, kur Kodi Civil i vitit 1981 edhe pasurine e ardhur trashegimi e konsideronte si pasuri bashkeshortore. per shkak te fuqise prapavepruese te dispozitave per pasurine bashkeshortore qe analizuam, do te trajtohet si e tille edhe pasuria qe kane fituar bashkeshortet para se te hynte ne fuqi Kodi Civil i vitit 1981. Ky ka qene rregullimi ligjor i bashkepronese ndermjet bashkeshorteve dhe praktika gjyqesore e ndjekur mbas hyrjes ne fuqi te Kodit Civil te vitit 1981, i aplikueshem edhe aktualisht.

3. Ky qendrim i mbajtur nga Kodi Civil i vitit 1981, lidhur me pasurine bashkeshortore dhe qe vazhdon te ngelet nje dispozite detyruese per zbatim per shkak se nuk eshte shfuqizuar ~ne nenin 1162 te Kodit Civil te vitit 1994, eshte reflektim i drejtperdrejte i Kushtetutes se vitit 1976 dhe qendrimin te njohur te asaj Kushtetute lidhur me pronen private. E trajtuar si bashkepronese ne teresi, bashkepronesia bashkeshortore merr formen e bashkepronese se detyruar dhe keshtu, jashte vullnetit te bashkeshortit qe ka fituar pronesine per shembull me trashegimi apo dhurim, nepermjet rregullimit te parashikuar nga ligji ne fuqi, kthehet ne bashkepronese te te dy bashkeshorteve, bashkepronese kjo qe nuk lind nga vullneti i paleve, por nga vullneti i ligjit.

Krijimi ne kete menyre i bashkepronese se detyruar te pasurise bashkeshortore, edhe per pronesine e fituar nga secili nepermjet rrugeve klasike te fitimit te pronesise: bie ndesh me dispozitat kryesore kushtetuese, qe njeh dhe mbron te drejttat themelore te pronesise private dhe me pas edhe me Kushtetuten qe percakton ne nenin 41, pika 2 se "Prona fitohet me dhurim, me trashegimi, me blerje dhe me çdo menyre tjeter te parashikuar ne Kodin Civil. "

Arsyetimi i mesiperme perputhet me qendrimin e mbajtur nga Gjykata Kushtetuese, me vendimin e saj nr .4/1994, me te cilin u shfuqizuan si antikushtetues nenet 12/1 dhe 17 te ligjit " Per kthimin dhe kompensimin e pronave ish- pronareve" , per shkak edhe te krijimit padrejtesisht edhe te bashkepronese se detyrueshme, duke u shprehur se " ...Bashkepronesia ne pjese apo ne teresi ne çdo rast krijohet mbi bazen e vullnetit te lire e te marreveshjes midis pronareve te veçante e jo ne menyre te detyrueshme me imponim shtetror dhe forcen e ligjit. Ajo mund te krijohet edhe nepermjet faktit juridik qe sjell suksesim univetsal, siç eshte per shembull trashegimia, por ne çdo rast ajo nuk mund te qendroje pa vullnetin e bashkepronareve. "

Bazuar ne argumentimet e mesiperme, jo vetem ne zbatim te ligjit per kthimin dhe kompensimin e pronave apo te ligjit mbi amnistine dhe rehabilitimin e te perndjekurve politike, por ne teresi per bashkepronesine ndermjet bashkeshorteve, duhet te mbahet qendrimi i legjislacionit shqiptar ne kohen qe njihete qofte edhe me kufizime pronen private, si dhe qendrimi i legjislacioneve aktuale te vendeve te tjera perendimore qe, bashkepronesia bashkeshortore perfshin te mirat e fituara nga bashkeshortet qofte edhe vec e veç gjate marteses, duke perjashtuar te mirat qe u perkasin atyre para marteses, ato te fituara nepermjet trashegimise apo dhurimit, te mirat materiale per perdorim te ngushte personal si dhe ato qe sherbjene per ushtrimin e profesionit.

per keto arsye, Kolegjet e Bashkuara te Gjykates se Larte duhet qe bazuar ne nenin 145/2 te Kushtetutes, te pezullonin gjykimin dhe materialet t'i dergoheshin Gjykates Kushtetuese, e cila te shprehej per kushtetutshmerine e dispozitave te Kodit Civil te vitit 1981 per bashkepronesine ndermjet bashkeshorteve ose bazuar ne parimin " ius cures lex " e drejta kuron ligjin- te unifikonte qendrimin per pasurine bashkeshortore, ne perputhje me definicionin e dhene me siper. Mendimin tim e argumentova si arsyetim paralel, per arsye se qendrimi i dyte me duket me i drejte dhe se pa varesisht nga mendimi i ndryshem dhe shkaqet e tij, zgjidhja e ceshtjes konkrete koicidon me ate te shumices.

Gjyqtar: B. Caka

